

αύλακωνω Α. Ρουμελ. (Φιλιππούπ.) Κρήτ. Πελοπν. (Βυτίν. Καλάβρυτ. Λακων. Μάν. Μεσσ.) Πόντ. (Τραπ.) κ.ά. **αύλακωνου** Εὔβ. (Ίστ.) Μακεδ. (Βογατσ.) Στερελλ. (Άγρίν. Αίτωλ.) κ.ά. **αύλακων-νω** Καλαβρ. (Μπόβ.) Κύπρ.

Έκ τοῦ οὐς. **αὐλάκι**.

1) Ὁρύσσω αὐλακα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διὰ τοῦ ἀρότρου ἢ ἐπὶ οἰασδήποτε ἐπιφανείας διὰ τοῦ ἐπιτηδείου ὀργάνου ἐνθ' ἄν.: **Αὐλάκωσε νὰ σπείρουμε Μεσσ. Αὐλάκωσον τὸ ξύλον-τὸ χωράφ'** κττ. Τραπ. || Παροιμ. **Κάθεται κι αὐλακώνει τὴ σιάχη** (ἐπὶ ἀέργου ὅστις τρόπον τινὰ καθήμενος παρὰ τὴν ἐστίαν αὐλακώνει τὴν τέφραν διὰ τοῦ σκαλεύθρου) Βυτίν. β) Ὁρύσσω αὐλακας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἰδίᾳ διὰ τὴν εὐκολον διαρροὴν τῶν ὑδάτων Α. Ρουμελ. (Φιλιππούπ. Εὔβ. (Ίστ.) Πελοπν. (Καλάβρυτ.) Στερελλ. (Άγρίν. Αίτωλ.) κ.ά.: **Τ' αὐλακωνοῦ τοῦ χωράφ'** γιὰ νὰ ρίχῃ τὰ νερά ὅξου Αίτωλ. **Αὐλακωνοῦ τ' ἀμπέλ'** (σκάπτω τὸ ἀμπέλι οὕτως ὥστε νὰ σχηματίζονται παράλληλα αὐλακες) Ίστ. **Σήμερα θ' αὐλακώσουμε Ἀγρίν.** || Γνωμ.

Αὐλάκουσι τ' ἀμπέλια σου νὰ φάς γλυκειὰ σταφίδα

Ίστ. || **Ἄσμ.**

Ἀμπέλι μ' χιλιοκούτσουρο ποῦ σ' ἔχω ἀμπελωμένο, μὲ τόσα ρυάκια καὶ νερά ποῦ σ' ἔχω αὐλακωμένο

Σωζόπ. 2) Κατασκευάζω τὰς πρᾶσιās τοῦ λαχανοκήπου Κύπρ.: **Αὐλακων-νω τὸ περιβόλιν μου.** 3) Διοχετεύω δι' αὐλακος Πόντ. (Τραπ.): **Ἄσμ.**

Ἀκρίτας κάστρον ἔχτιζεν κι Ἀκρίτας περιβόλιν, ὅσα τοῦ κόσμου τὰ φυτὰ ἐκεῖ φέρ' καὶ φυτεύει κι ὅσα τοῦ κόσμου τ' ἀμπέλι ἐκεῖ φέρ' κι ἀμπελώνει κι ὅσα τοῦ κόσμου τὰ νερά ἐκεῖ φέρ' κι αὐλακώνει.

4) Ρυτιδῶ τὸ πρόσωπον, κάμνω ὥστε νὰ σχηματισθοῦν ρυτίδες, Κρήτ. Μακεδ. (Βογατσ.): **Τοὺν αὐλάκουσι οὐ Χάρους τ' πιδιοῦ τ' Βογατσ.** || **Ἄσμ.**

Κόποι καὶ χρόνοι αὐλάκωναν τ' ἄσπρο τὸ μέτωπό του Κρήτ.

Πβ. **αὐλακιάζω, αὐλακίζω, αὐλακοκόβω.**

αὐλακωτῆς ὁ, ΠΠαπαγεωργ Πατάτ. 9.

Έκ τοῦ ρ. **αὐλακῶνω**.

Εἶδος ἀρότρου μὲ δύο ὑνία εἰδικὸν διὰ τὴν ὀρυξίν αὐλάκων.

αὐλάκωτος ἐπίθ. Πόντ. (Τραπ.) κ.ά.

Έκ τοῦ ἐπίθ. **αὐλακωτός** τῆς στερεητικῆς ἐννοίας γεννηθείσης δι' ἀναβιβασμοῦ τοῦ τόνου. Ίδ. ἀ-στερητ. 2α.

Ὁ μὴ αὐλακωθείς, ὁ μὴ ἔχων τὰς ἀναγκαίᾳς αὐλακας: **Αὐλάκωτον ἐφῆκεν τὴν παχιδέν.**

αὐλακωτός ἐπίθ. κοιν.

Έκ τοῦ ρ. **αὐλακῶνω** καὶ τῆς καταλ. -ωτός.

1) Ὁ ἔχων αὐλακας, ηὐλακωμένος: **Αὐλακωτὴ λαμαρίνα-λίμα. Πεπόνια μακρὰ, αὐλακωτὰ κοιν.** Ἀμόνι αὐλακωτὸ Ναύστ. 2) Θηλ. οὐς., εἶδος λεμονέας, ἴσως ἀπὸ τοῦ αὐλακώδους φλοιοῦ τοῦ καρποῦ ΠΓεννάδ. 338.

αὐλάρα ἡ, σύνηθ.

Μεγεθ. τοῦ οὐς. **αὐλή** διὰ τῆς καταλ. -άρα, δι' ἣν ἰδ. -αρος.

Μεγάλῃ αὐλή. Συνών. **αὐλάτσα, αὐλόρα.** Ἀντίθ. ἰδ. ἐν λ. **αὐλάκι** (Ι).

αὐλάτσα ἡ, Ζακ.

Μεγεθ. τοῦ οὐς. **αὐλή** διὰ τῆς καταλ. -άτσα.

Αὐλάρα, ὁ ἰδ. Ἀντίθ. ἰδ. ἐν λ. **αὐλάκι** (Ι).

αὐλέλλα ἡ, Ἀπουλ. **αὐλέλλα** Ἀπουλ. (Μελπιν.) Καλαβρ. (Μπόβ.)

Ὑποκορ. τοῦ οὐς. **αὐλή** διὰ τῆς καταλ. -έλλα.

Μικρὰ αὐλή: **Ἄσμ.**

Ὅταν πετάνω, κοπέλλα μου, χῶσε με 'ς τὴν αὐλέλλα σου, νὰ μὲ πατοῦν τὰ πόδια σου, νὰ 'χῃ χαρὰ ἡ ψυχέλλα μου Ἀπουλ.

Ἄν ἀπεσ-σάνω, ἀφέλλα μου, ἔχε με 'ς τὴν αὐλέλλα σου, νὰ μὲ πατοῦν τὰ πόδια σου, νὰ σοῦ πονῇ ἡ φουχέλλα σου Μελπιν. Συνών. ἰδ. ἐν λ. **αὐλάκι** (Ι).

αὐλή ἡ, (Ι) κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Καλημ.) Καπ. (Ἀραβάν). Πόντ. (Ἰνέπ. Κερασ. Οἶν. Τραπ.) Τσακων. **ἀδλὴ Τηλ. ναυλὴ Καπ. (Σιλ.) Σύμ. κ.ά. νευλὴ Καπ. (Ἀνακ. Μαλακ. Σιλ. Φερτ. κ.ά.) Πληθ. αὐλάες Κάρπ.**

Τὸ ἀρχ. οὐς. **αὐλή**. Τὸ **ναυλὴ** ἐκ τῆς αἰτιατ. τὴν **αὐλή**, ὅθεν τὴ **ναυλὴ**.

1) Ὁ πρὸ τῆς οἰκίας κατὰ τὴν εἰσοδὸν αὐτῆς ὑπαίθριος χώρος, περιφραγμένος συνήθως διὰ τοίχου, τοῦ αὐλογύρου κοιν. καὶ Καπ. (Ἀνακ. Ἀραβάν. Μαλακ. Σιλ. Φερτ. κ.ά.) Πόντ. (Ἰνέπ. Κερασ. Οἶν. Τραπ.) Τσακων.: **Φρ. Μοῦ ἔκαμαν τὸ σπῖτι αὐλή** (ἄνω κάτω ὥσάν νὰ ἦτο αὐλή) **πολλαχ. Κουτσουλισμένη αὐλή** (εὐπορος οἶκος, ἐνθα δηλονότι τρέφονται ὄρνιθες) Πάρ. **Τὸ κάματε αὐλὴ κι ἄλῶνι δῶ μέσα** (δὲν ἀφήσατε τίποτε εἰς τὴν θέσιν του) Πελοπν. (Ἀνδροῦς.) **Μὲ εἶχαν αὐλὴ κι ἄλῶνι** (κατέφευγον εἰς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐβοήθουν) Πελοπν. (Μεγαλόπ.) || Παροιμ. **Ὅταν διψᾷ ἡ αὐλὴ σου, μὴ χύνης ὅξω τὸ νερὸ** (ὅτι ὀφείλει τις νὰ βοηθῇ τοὺς βοηθείας δεομένους οἰκείους του ἀντὶ τῶν ξένων ἢ παροιμ. ἐν παραλλαγαῖς **πολλαχοῦ**) κοιν. **Μαύρη κόττα 'ς τὴν αὐλὴ, ἄσπρη κυρὰ 'ς τὴν πόρτα** (ὅτι ἡ νοικοκυρὰ πρέπει νὰ ἔχῃ κόττες μελανοῦ πτερώματος διὰ νὰ μὴ μελανειμονῇ αὐτὴ ἐνεκα πένθους) Εὔβ. (Κονίστρ.) || **Ἄσμ.**

Σηκώσου, ξένο, μίσσεψε, σηκώσου, ξένο, φύγε, μὴ ξημερώσῃ, ξένο μου, κ' εὐροῦ σε 'ς τὴν αὐλὴ μου Κάρπ.

Σαρῶν-νω σας, αὐλάες μου, μείνετε σαρωμένες,

ζυμών-νω σας φουμάτσια μου, μείνετε ζυμωμένα αὐτόθ. Συνών. **αὐλαγὴ 1β, αὐλαία, αὐλογύρι, αὐλογύρισι 2, αὐλόγυρος 2.** β) Χῶρος παρὰ τὸ ἄλωνιον ὅπου δένονται κατὰ τὴν νύκτα τὰ ἄλωνίζοντα ζῷα Θράκ. Κρήτ.: **Ἡ αὐλὴ τ' ἄλωνιοῦ Κρήτ.** γ) Περιφρακτός τόπος ὅπου σταβλίζονται τὰ πρόβατα ἢ ἄλλα ζῷα Ἀπουλ. (Καλημ.) Χίος. Ἡ σημ. καὶ μεσν. Πβ. φρ. Ἀκαθίστου Ὑμνου **«χαῖρε αὐλὴ λογικῶν προβάτων».**

δ) Ὁ ἡμικυκλικὸς χώρος τοῦ ἄλωνίου ἐκατέρωθεν τοῦ λιχμισθέντος σίτου Λῆμν.: **Μαζέψαμι τοῦ σ'τάρ' 'ς τ' μέσ' τ' ἄλωνιοῦ κι κάναμι δυὸ αὐλές.** ε) Ἐξώστης τῶν οἰκιῶν Σαμοθρ.: **Σάπ'σι ἡ-ῖ-αὐλὴ μας κι θὰ πέσοιμ' κάμμιαν οὔα** (ῶρα). ς) Ὁ πρὸ τοῦ στάβλου ἢ τῆς οἰκίας ἀγρός ἀποβαίνων εὐφορος ἐκ τῶν ἀποχωρημάτων τῶν ζώων καὶ συνεκδ. πᾶς εὐφορος ἀγρός Κάρπ. 2) Χῶρος ἐντὸς τοῦ χωρίου συνήθως περιφρακτός Εὔβ. (Κύμ. κ.ά.) Θράκ. (Αἰν.) Κάρπ. Κύπρ. κ.ά. Συνών. **σώχωρο.** 3) Ὁ περιβάλλον τὴν αὐλὴν τοῖχος Μακεδ. (Βελβ. Βλάστ. Κοζ. Σιάτ.): **Ἐπισιν ἡ αὐλὴ κι χρειάζεται νὰ τ'ν κάμου Κοζ. Ρίχικιν ἀπουπάν' τ'ν αὐλὴ Βλάστ. Ἡ σημ. καὶ ἀρχ. Πβ. Ὁμ. ι 184 «περὶ δ' αὐλὴ | ὑψηλὴ δέδμητο κατωρυχέεσσι λίθοις».** Συνών. **αὐλογύρισι 1, αὐλόγυρος 1, αὐλότοιχος.** β) Τοῖχος οἰοσδήποτε Μακεδ. (Κοζ.): **Τὰ σπῖτια μας τὰ χωρίζ' μιὰ αὐλὴ.** 4) Οἶκος ἐπισήμου τινὸς Κύπρ.: **Ἄσμ.**

Πολλὲς αὐλές εὐρίσα, πολλὲς αὐλές ἐν' ποῦ 'δα, σὰν τ' Ἀλιάντρη τὴν αὐλὴν κάμμιαν αὐλὴν ἐν εἶδα, οἱ πόρτες ἐν' ἀπὸ ψηφίν, οἱ τοῖχοι μὲ τὸν τόνον.

Διά την σημ. πβ. Όμ. δ 74 «Ζηνός που τοιηδέ γ' Όλυμπίου ένδοθεν αύλη | όσσα τάδ' άσπετα πολλά' σέβας μ' έχει είσορόωντα».

αύλη ή, (II) Θεσσ. Στερελλ. (Μεσολόγγ.) Πάρ.

Έκ του ούς. *αύλος*. Ίδ. ΓΧατζιδ. έν Αθηναίω 8,275.

Πβ. διά τον σχηματισμόν και *στέφανος-στεφάνη, κάλαμος-καλάμη* κττ.

1) Όχετός διά του όποιου εισέρχεται τό θαλάσσιον ύδωρ είς την άλυκην Πάρ. 2) Άλατοπήγιον Θεσσ. 3) Έν τη άλιευτική γλώσση μέρος του βιβαριού έν σχήματι διαδρόμου Στερελλ. (Μεσολόγγ.) 4) Μέρος της άλιευτικής συσκευής της καλουμένης πήρας άγν. τόπ.

αύλι τό, (I) Καλαβρ. (Μπόβ.) Πληθ. *αύλια* Πόντ.

Υποκορ. του ούς. *αύλη*. Πβ. και άρχ. *αύλιον*.

1) Μικρά αύλη Καλαβρ. (Μπόβ.) Συνών. ιδ. έν λ. *αύλάκι* (I). 2) Πληθ. *αύλια*, *αύλι* Πόντ.

αύλι τό, (II) *αύλιν* Ίκαρ. *αύλι* Άνδρ. (Κόρθ.) Ίκαρ.

Υποκορ. του ούς. *αύλος*.

1) Καλάμιнос σωλήν προσαρμοζόμενος είς κεκαμμένον σωλήνα κολοκύνθης καλούμενον *σιφούνι* προς άναρρόφησην και έξαγωγήν οίνου έκ των πίθων Ίκαρ. 2) Τό όλον σιφώνιον προς άναρρόφησην και έξαγωγήν οίνου Άνδρ. (Κόρθ.)

αυλιδάκι τό, πολλαχ. *αυλιδάτοι* Θήρ. κ.ά. *αυλιδάτοι* Μύκ. κ.ά.

Υποκορ. του ούς. *αυλίδι* διά της καταλ. -άκι.

Αύλι (I) 1, δ ιδ.

αυλιδζα ή, Κρήτ. *αυλιδζ* Δ. Κρήτ.

Έκ του ούς. *αυλίδι* και της καταλ. -ζα.

Έπί βοσκημάτων όσα περιλαμβάνει ή αύλη, όσα διανυκτερεύουν είς την αύλην του οικοδοσπότου πρόβατα ή αίγες: *Κλέφτουν αυλιδές τά όζα και κοπαδζές τά βούια*.

αυλιδερούδι τό, Χίος.

Έκ του ούς. **αυλιδερό* και της καταλ. -ούδι.

Αύλι (I) 1, δ ιδ.

αυλίδι τό, Ρόδ. *ναυλίδι* Σύμ.

Έκ του μεταγν. ούς. *αυλίδιον* = τόπος όπου έγινοντο άθλητικάί άσκήσεις και έπιδείξεις ρώμης. Τό *ναυλίδι* κατά τό *ναυλή*, δι' ό ιδ. *αύλη*.

1) Τό πρό της κυρίως αύλης μέρος Σύμ.: *Χαλικώνω* τό *ναυλίδι*. **Σ* τό *ναυλίδι* *γασσάει* *γασσάτες* (κάθονται, μένουν είς την αύλην καθιστές). 2) Τόπος του εργαστηρίου των άγγειοπλαστών όπου άποτίθεται ό πηλός Ρόδ.

αυλίζω (I) Λεξ. Έλευθερουδ. *αυλίζου* Θράκ. (Αίν.) Μέσ. *αυλίζομαι* σύνηθ. *αυλίζομι* βόρ. ιδιώμ. *αυλίζμαι* Θράκ. (Τσακίλ.)

Τό μεσν. *αυλίζω*, ό έκ του άρχ. *αυλίζομαι*.

1) Μέσ. έχω αύλην διά της όποιάς εισέρχομαι είς την οίκίαν και άπλώς έχω είσοδον, και έπί οίκίας και έπί του κατοικοῦντος σύνηθ.: *Τό σπίτι αυλίζεται από δύο δρόμους. Αυλιζόμαστε άποκάτω - άποπάνω* κττ. *Αυλιζόμαστε άποδω - άπεκεϊ* κττ. κοιν. Διά την σημ. πβ. Εύριπ. Ήλ. 304 «οίοις έν πέπλοις αυλίζομαι» (μέ τί είδους παλαιόρουχα μπαινοβγαίνω). β) Έχω είσοδον διά της όποιάς εισέρχομαι είς τον άγρόν Χίος. γ) Έχω αύλην πρό της οίκίας ώστε νά εισέρχωμαι δι' αυτής, μεταχειρίζομαι ως αύλην Λήμν.: *Είνι του σπιτ' μας 'πάν' 'ς του δρόμου κι δέν έχουμ' αύλην ν' αυλιστοῦμι*. δ) Χρησιμοποιώ ως είσοδον ή έξοδον Νάξ. (Άπύρανθ.): *Εδζήν εντή κ' έχτύπα 'ς τή δόρτα*

πόβλιζόδανε, *μά την είχανε σφαλιχτή, μόνου 'χανε 'να μικρό δορτάκι κ' αυλίζουδαν άποκεϊ*. 2) Έχω επικοινωνίαν, συγκοινωνώ Θράκ. (Σαρεκκλ. Σηλυβρ.): *Όλα τά χωριά αυλίζονται* (Σηλυβρ.) *Αυτό τό σπίτι μ' εκείνο αυλίζεται* αυτό. 3) Συναναστρέφομαι Χίος (Καρδάμ.): *Μήν αυλίζεσαι μαζί του*. 4) Ένεργ. εισάγω τά κτήνη είς περιωρισμένον τόπον, μανδρίζω Θράκ. (Αίν.)—Λεξ. Έλευθερουδ. Διά την σημ. πβ. Όμ. μ 265 «μηκυθμού τ' ήκουσα βοών τ' αυλιζομενάων».

αυλίζω (II). Νάξ. (Άπύρανθ.) *αυλίζ-ζω* Καλαβρ. (Μπόβ.) *βλίζ-ζω* Καλαβρ. (Μπόβ.)

Έκ του άρχ. *αύλω*.

1) Παίζω τον αύλόν, αύλῶ Καλαβρ. (Μπόβ.) 2) Υλακτῶ Νάξ. (Άπύρανθ.): *Εδζήκα νά περάσω και μέ αυλίσανε οί σκύλλοι. Οί σκύλλοι τοή 'ειτομζς έαυλίζαν όλη νύχτ' άπόψε*. || Παροιμ. *Σ* τό χωριό ποῦ δέν αυλίζουν οί σκύλλοι πορπατοῦν οί άθρόωποι χωρίς ραβδζα. Τό σκυλλάκι εκεί ποῦ τρώ' εκεί αυλίζει. Συνών. *άλυχτένω*, *άλυχτομανῶ*, *άλυχτουρω* 1, *άλυχτω* Α 1, *βαβουρίζω*, *βάζω*, *γαβγίζω*, *ύλάζω*. 3) Ερίζω μετά τινος, σφοδρῶς επιπλήττω Νάξ. (Άπύρανθ.): *Όλη μέρα τότε αυλίζει. Θ' άρχέψη πάλι ν' αυλίζη και δζ δορω νά το' ακούω*. Συνών. *μαλώνω*. Πβ. *αύλοκοπῶ*.

αυλισι τό, Σύρ. (Γαλις.)

Έκ του μεταγν. *αυλισις* = κατασκήνωσις, διανυκτέρευσις.

Η είσοδος είς την αύλην του ναοῦ.

* **αυλισζάρις** επίθ. *αυλιζάρις* Νάξ. (Άπύρανθ.) Οὐδ. *αυλιζάρις* Νάξ. (Άπύρανθ.)

Έκ του ούς. **αυλισι* (ύλακή, γάβγισμα) και της καταλ. -ζάρις.

Ο ύλακτῶν: *Σκύλλος αυλιζάρις. Σκυλλάκια αυλιζάρικα*.

αυλισκι τό, Ήπ. *αυλιόσκι* Κύθηρ.

Έκ του άρχ. ούς. *αυλίσκο*.

Μικρός σωλήν διά του όποιου εκρέει ό οίνος έκ των βυτίων ή του ληνοῦ.

αυλισμα τό, Νάξ. (Άπύρανθ.)

Έκ του ρ. *αυλίζω* (II).

1) Υλακή: *Άγριο αυλισμα κάνει ό σκύλλος*. Τό σκυλλάκι πάει 'ς τή δόρτα της σπηλαιζς κι άρχεύγει τό αυλισμα (έκ παραμυθ.) Συνών. *άλύχτημα*, *άλυχτισιά*, *άλυχτιά*, *αυλισμός*, *βαβίλα*, *βάβισμα*, *βαβιξιά*, *βαγμονή*, *γάβγισμα*. 2) Σφοδρά επίπληξις: *Του 'καμε αυλισμα*.

αυλισμός ό, Νάξ. (Άπύρανθ.)

Έκ του ρ. *αυλίζω* (II).

Αυλισμα 1, δ ιδ.

αυλίτσα ή, κοιν. και Πόντ. (Τραπ.)

Υποκορ. του ούς. *αύλη* διά της καταλ. -ίτσα.

Μικρά αύλη ένθ. άν.: *Άσμ*.

* *Ασπρη κατάσπρη βαμπακζα την είχα 'ς την αύλη μου... κ' ήρθε ζένος κι άλλαργινός, ήρθε και μου την πήρε κι άσκήμυν' ή αυλίτσα μου κι όμόρφυν' ή δική του* Πελοπν. (Οίν.)

Θέλ' άσ' τον κόσμο μ' ανθρωπο κι άσ' την αυλίτσα μ' χῶμαν κι άσ' τό πεγάδιν ντ' έχτισα έναν κρύον νερόπον

Τραπ. Συνών. ιδ. έν λ. *αύλάκι* (I).

* **αυλίτσι** τό, *άμπλίτσι* Καλαβρ. (Μπόβ.)

Έκ του ούς. *αύλι* (I) και της καταλ. -ίτσι.

Καλύβη έκ κλάδων δένδρων έν τῇ έξοχῇ.

